

PROGRAM ROZVOJE VENKOVA

Evropský zemědělský fond pro rozvoj venkova: Evropa investuje do venkovských oblastí

Živočišná výroba a Cross Compliance

Příprava na kontrolu SVS, ÚKZÚZ, ÚSKVBL

Podklady pro školení

Říjen 2014

Asociace
soukromého zemědělství ČR

Obsah

1. Úvod	4
2. Souhrn kontrolních podkladů.....	4
3. Produkce masa, mléka a vajec.....	6
Zakázané látky	6
3.1 Producenti masa.....	6
Látky s anabolickým účinkem a nepovolené látky	6
Veterinární léčiva a kontaminanty	7
3.2 Producenti mléka	7
Mléko a brucelóza skotu, ovcí a koz.....	7
Mléko a tuberkulóza skotu.....	8
Mléko od nemocných zvířat	8
Zacházení s mlékem	9
3.3 Producenti vajec.....	10
Zacházení s vejci.....	10
4. TSE	10
Zákaz krmení živočišnými bílkovinami.....	11
Skladování živočišných bílkovin ⁷	11
Nahlášení výskytu TSE	11
Přemísťování zvířat podezřelých z nákazy TSE	12
Manipulace se zvířaty podezřelými z nákazy TSE	12
Manipulace s částmi těl zvířat podezřelých z nákazy TSE	12
Přemísťování částí těl zvířat nakažených TSE	12
Přemísťování rizikových zvířat.....	12
Přemísťování vnímavých zvířat k TSE	13
Genetický materiál skotu	13
Genetický materiál ovcí.....	13
5. Welfare	14
5.1 Telata	14
Kontrola telat	14
Uvazování telat.....	14
Individuální kotce	14
Skupinové kotce	15
Podlahy.....	15
Mlezivo	15
Krmivo	16
Voda	17

5.2 Hospodářská zvířata	17
Osoby pečující o zvířata.....	17
Kontrola hospodářských zvířat	17
Lékařské ošetření	18
Volnost pohybu	18
Zdraví zvířat	20
Vhodné mikroklimatické podmínky	21
Osvětlení	21
Podestýlka a místo ustájení.....	22
Ochrana před nepříznivým počasím.....	22
Kontrola funkčnosti vybavení stájí	23
Krmivo a voda.....	23
Znečištění vody a krmiva	24
5.3 Prasata	24
Samostatné kotce.....	24
Podlahová plocha (SMR 12/2)	25
Hračky.....	25
Krmivo	26
Vazné ustájení prasnic.....	26
Ustájení prasnic a prasniček	26
Hluk a intenzita světla	27
Podlahy.....	28
Odpočinek prasat	28
Ocásky, špičáky, kastrace	28

1. Úvod

S kontrolní činností dozorových orgánů působících v resortu zemědělství se v průběhu podnikání setkal pravděpodobně každý z Vás. Tento materiál vznikl za jednoduchým účelem:

- poskytnout přehled, co která dozorová organizace kontroluje a proč,
- vytvořit návod, jak se na kontrolu vhodně připravit.

Příprava materiálů se váže k projektu „Živočišná výroba a Cross Compliance“. Z toho důvodu se budeme věnovat jen těm dozorovým organizacím, které kontrolují v této oblasti. Pro přehled jsou jimi tyto orgány státní správy:

- Státní veterinární správa (SVS),
- Ústřední kontrolní a zkušební ústav zemědělský (ÚKZÚZ),
- Ústav pro státní kontrolu veterinárních biopreparátů a léčiv (ÚSKVBL),
- Česká plemenářská inspekce (ČPI).

Tento materiál se věnuje kontrolám prováděným SVS. SVS se logicky zaměřuje na kontroly týkající se oznamování a prevence vybraných chorob zvířat a rovněž působí v oblasti welfare zvířat. Přísluší jí ale i součinnost při kontrolách potravinového práva, a to v oblasti živočišných produktů jako je maso, mléko a vejce.

SVS vykonává v rámci CC kontroly požadavků v oblasti:

- **živočišných produktů** – kontroly se vztahují na všechny žadatele plošných dotací, kteří produkují maso, mléko a vejce (SMR 4¹),
- **prevence, oznamování, tlumení TSE²** – kontroly se vztahují na všechny žadatele plošných dotací, kteří chovají zvířata vnímavá k těmto chorobám (SMR 9¹),
- **welfare zvířat** - kontroly se vztahují na všechny žadatele plošných dotací, kteří chovají zvířata (SMR 11, SMR 12, SMR 13¹).

Do materiálu jsou přidány i kontrolní body týkající se chovatelů zvířat, které kontroluje **ÚKZÚZ** (zkrmování masokostní moučky – SMR 9¹) a **ÚSKVBL** (podání, přechovávání, ochranné lhůty a omezení při použití zakázaných látek – SMR 5¹).

2. Souhrn kontrolních podkladů

SVS může kontrolovat papírové podklady spadající do její působnosti a ze zkušenosti víme, že přístup ke kontrolám není bohužel jednotný. Niž jsou uvedeny dokumenty, které SVS na kontrolách chovatelů vyžadovala nejčastěji.

- Stájový registr (registr prasat v hospodářství, registr koní držených v hospodářství) a průvodní listy skotu (průkazy koně).
- Evidence léčení.
- Evidence krmiv.
- Pohotovostní plán³.

¹ Číslování SMR (zákonné požadavky) bude takto platné od roku 2015.

² Od roku 2015 nebudou v rámci CC kontrolovány jiné choroby než TSE.

³ Vzor pohotovostního plánu je ke stažení na stránkách SVS:

<http://eagri.cz/public/web/svs/portal/zdravi-zvirat/pohotovostni-plan/>

Další možné dokumenty vyžadované SVS:

- Informace o potravinovém řetězci (IPŘ, označováno také jako „Prohlášení chovatele“)⁴
  - Chovatelé musejí provozovateli jatek 24 hodin před každou zásilkou zvířat zaslat požadované informace (lze mít výjimku na kratší dobu). Provozovatel jatek nesmí do prostor jatek přijmout zvířata, o kterých nemá k dispozici IPŘ. To znamená, že povinnost vypsát a zaslat IPŘ má každý, kdo chce na jatkách porazit jakékoli zvíře, jehož maso má být použito pro výživu lidí.
- Zdravotní potvrzení
  - pokud se prohlídka před odvozem na jatka provádí v hospodářství (jinak probíhá až na jatkách), např. na výjimku u prasat, drůbeže, nebo u nucené porážky či domácí porážky.
- Obchodní doklady pro přepravu vedlejších živočišných produktů (VŽP)⁵
  - Každý producent VŽP (de facto každý chovatel zvířat, neboť mezi VŽP kategorie 1 patří celá těla mrtvých zvířat obsahující SRM nebo samotné SRM⁶) by měl mít platnou smlouvu s firmou, která je oprávněna shromažďovat, přepravovat VŽP a má pro tuto činnost schválení. Ve smlouvě je stanoveno, o kterou kategorii VŽP se jedná. Obchodní doklad musí být vyhotoven minimálně v trojím provedení (jeden originální doklad a dvě kopie). Originál musí doprovázet zásilku na místo konečného určení. Příjemce je povinen jej uchovat. Jednu z kopií je povinen uchovat výrobce, druhou přepravce. Obchodní doklady se uchovávají alespoň po dobu dvou let.
- Kafilerní lístky
- Doklad o povinných zdravotních zkouškách
  - týká se mléka a masa.
- Doklad o povinných vyšetřeních
  - např. vyšetření na *Trichomonas foetus*⁷ je povinné dle Metodiky kontroly zdraví 2014⁸ při každém přesunu plemenných býků v přirozené plemenitbě mezi chovateli!

---

⁴ Vzor prohlášení chovatele je ke stažení zde: http://eagri.cz/public/web/svs/e-podatelna/_obsah_cz_svs_formulare_informace-o-potravinovem-retezci_informace-o-potravinovem-retezci.html

⁵ Vzor obchodního dokladu je na stránkách MeVS <https://www.mevs.cz/dokumenty-ke-stazeni/>

⁶ SRM – specifikovaný rizikový materiál – co sem patří je uvedeno v kapitole o TSE.

⁷ Vyšetření se provádí z výplašku po dokonalém promnutí předkožkového vaku. Odběr a doručení vzorku je nutné domluvit předem s laboratoří tak, aby vyšetření mohlo být zahájeno v den odběru vzorku.

⁸ Pro rok 2014 je Metodika ke stažení zde: <http://eagri.cz/public/web/svs/portal/zdravi-zvirat/kontroly-zdravi-zvirat-a-vakcinace/mk-zdravi-zvirat-2014.html>

3. Produkce masa, mléka a vajec

Zakázané látky⁹

Mezi zakázané látky (většinou z důvodů rizika reziduí v mase a výrobcích z něj) patří některé látky s hormonálním a tyreostatickým účinkem a beta-sympatomimetika. Konkrétně se jedná o:

- tyreostatické látky,
- stilbeny, stilbenové deriváty, jejich soli a estery,
- 17-beta-estradiol a jeho esterické deriváty,
- beta-sympatomimetika.

Kontrolní požadavky:

- Je dodržován zákaz podávat zvířatům produkujícím potraviny zakázané látky?
- Nejsou v hospodářství přechovávány ani vlastněny zakázané látky nebo přípravky?
- Jsou dodržovány ochranné lhůty v případě ošetření přípravkem s obsahem zakázaných látek v souladu s právními předpisy?
- Jsou dodržována omezení v souvislosti s použitím zakázaných látek v souladu s právními předpisy?

Co je klíčové při kontrole:

- Konzultovat podání léčiv a jiných pomocných látek s veterinárním lékařem.
- V případě podání zakázaných látek s využitím výjimky pro léčebné nebo zootechnické ošetření, se musí jednat o hospodářství pod cíleným dozorem SVS.
- Nepřechovávat léčiva a jiné pomocné látky obsahující zakázané látky.
- Prokázat dodržení ochranných lhůt stanovených v rozhodnutí o registraci v případě použití léčiv a jiných pomocných látek obsahujících zakázané látky.
- Prokázat dodržení podmínek závazných pro léčebné nebo zootechnické ošetření v případě použití léčiv a jiných pomocných látek obsahujících zakázané látky.

3.1 Producenti masa

Látky s anabolickým účinkem a nepovolené látky

Kontrolní požadavek: Nebyla dodána na jatka zvířata nebo uváděny do oběhu produkty pocházející ze zvířat, kterým byly podány látky skupiny A přílohy I směrnice Rady 96/23/ES?

Co je klíčové při kontrole:

- Prokázat, že zvířatům, která byla přesunuta na jatka, nebyly podány zakázané látky.
  - Předložit evidenci o přesunech zvířat na jatky.
  - Předložit evidenci léčení.
  - Předložit skladovou evidenci léčiv, pokud léčiva skladujete.

Poznámka:

Mezi uvedené zakázané látky patří stilbeny, deriváty stilbenů a jejich soli a estery, tyreostatické látky, steroidy, laktony kyseliny resorcylové (včetně Zeranolu), betamimetika

---

⁹ Kontroluje ÚSKVBL.

a další vybrané látky¹⁰ (podražec a přípravky z něj, chloramfenikol, chloroform, chlorpromazin, kolchicin, Epson, dimetridazol, metronidazol, nitrofurany včetně furazolidonu, ronidazol).

Veterinární léčiva a kontaminanty

Kontrolní požadavek: Nebyla dodána na jatka zvířata nebo uvedeny do oběhu produkty pocházející ze zvířat, u kterých nebyla dodržena ochranná lhůta u veterinárních léčivých přípravků skupiny B1 a B2 směrnice Rady 96/23/ES nebo v jejichž produktech byla zjištěna rezidua nad stanovený maximální reziduální limit?

Co je klíčové při kontrole:

- Prokázat dodržení ochranné lhůty, pokud zvířatům, která byla přesunuta na jatka, byly podány látky se stanovenou ochrannou lhůtou.
  - Předložit evidenci o přesunech zvířat na jatky.
  - Předložit evidenci léčení.
  - Předložit skladovou evidenci léčiv, pokud léčiva skladujete.

Poznámka:

Mezi uvedené látky patří antibakteriální látky, včetně sulfonamidů, chinolinů a veterinární léčiva jako anthelmintika, antikokcidika, včetně nitroimidazolů, karbamáty a pyretroidy, sedativa, nesteroidní protizánětlivá léčiva a další farmakologicky účinné látky.

3.2 Producenti mléka

Mléko a brucelóza skotu, ovcí a koz

Kontrolní požadavek: Nebylo dodáno mléko do mlékárny bez souhlasu krajské veterinární správy v době, kdy mělo hospodářství pozastavený nebo odebraný status hospodářství úředně prostého brucelózy skotu nebo úředně prosté brucelózy ovcí a koz?

Co je klíčové při kontrole:

- Dokladovat provedení povinných preventivních zdravotních zkoušek.
- V případě nálezu brucelózy dokladovat plnění mimořádných veterinárních opatření.
- Kontrola může vyžadovat doklady o uvádění mléka na trh.

Poznámka:

Česká republika patří mezi země úředně prosté brucelózy. Preventivní povinný odběr je prováděn u plemenných býků, zmetaných krav a u zvířat dovezených ze zemí, které nejsou úředně prosté brucelózy. Vybrané rozbory jsou hrazeny ze státního rozpočtu a je povinnost je uchovat jeden rok. MZe každoročně vydává Metodiku kontroly zdraví a nařízené vakcinace na daný rok¹¹.

¹⁰ Látky zahrnuté v příloze IV nařízení Rady (EHS) č. 2377/90 ze dne 26. června 1990.

¹¹ Pro rok 2014 je Metodika ke stažení zde: <http://eagri.cz/public/web/svs/portal/zdravi-zvirat/kontroly-zdravi-zvirat-a-vakcinace/mk-zdravi-zvirat-2014.html>

Mléko a tuberkulóza skotu

Kontrolní požadavek: Nebylo dodáno mléko do mlékárny bez souhlasu krajské veterinární správy v době, kdy mělo hospodářství pozastavený nebo odebraný status hospodářství úředně prostého tuberkulózy skotu?

Co je klíčové při kontrole:

- Dokladovat provedení povinných preventivních zdravotních zkoušek.
- V případě nálezu tuberkulózy dokladovat plnění mimořádných veterinárních opatření.
- Kontrola může vyžadovat doklady o uvádění mléka na trh.

Poznámka:

Česká republika patří mezi země úředně prosté tuberkulózy. Preventivní povinný odběr je prováděn u plemenných býků a samic starších 24 měsíců a u zvířat dovezených ze zemí, které nejsou úředně prosté tuberkulózy. Vybrané rozbory jsou hrazeny ze státního rozpočtu a je povinnost je uchovat jeden rok. MZe každoročně vydává Metodiku kontroly zdraví a nařízené vakcinace na daný rok¹¹.

Mléko od nemocných zvířat

Kontrolní požadavek: Nezařadil chovatel pro dodávku mléka mléko od zvířat, která ze zdravotního hlediska nesplňují podmínky pro dodávku mléka?

Co je klíčové při kontrole:

- Mít zajištěný systém pro kontrolu mléka od jednotlivých zvířat.
- Deklarovat způsob vyřazování nemocných zvířat z dodávky mléka.
- Prokázat dobrý zdravotní stav zvířat pro dodávku mléka.

Poznámka:

Mlékárna při příjmu mléka provádí jeho vyšetření (zjišťování somatických látek, mikroorganismů, reziduí antibiotik a pesticidů). Pokud dojde ke zjištění překročení limitů nebo výskytu antibiotik či pesticidů, oznámí mlékárna tuto skutečnost Krajské veterinární správě (KVS). Samotné oznámení není porušením CC. Na základě oznámení provede KVS kontrolu na místě.

Dojnice produkující mléko a mlezivo:

- nesmí nevykazovat žádný příznak nakažlivé choroby přenosné mlékem a mlezivem na člověka,
- musí být celkově v dobrém zdravotním stavu, nevykazují známky nákazy, která by mohla mít za následek kontaminaci mléka a mleziva, a zejména netrpí žádnou infekcí pohlavního ústrojí doprovázenou výtokem, ani enteritidou s průjmem, doprovázenou horečkou, nebo viditelným zánětem vemene,
- nesmí vykazovat žádné zranění vemene, jež by mohlo mít vliv na mléko a mlezivo,
- nesmí být ošetřeny nepovolenými látkami či přípravky,
- pokud byly ošetřeny, musí být v případě povolených přípravků či látek dodržena stanovená ochranná lhůta.

Zacházení s mlékem

Kontrolní požadavek: Je s mlékem při jeho získávání a skladování zacházeno tak, aby se vyloučilo ohrožení zdravotní nezávadnosti nebo snížení jeho jakosti?

Co je klíčové při kontrole:

- Prokázat, že zařízení k dojení a prostory ke skladování a chlazení jsou na takové hygienické úrovni, že nemůže dojít ke kontaminaci mléka a mleziva.
- Prokázat, že dojení je prováděno hygienicky.

Poznámka:

Požadavky na zařízení:

- Prostory pro skladování mléka a mleziva musí
  - být chráněny proti škůdcům,
  - být dostatečně odděleny od prostor, kde jsou zvířata ustájena,
  - mít vhodné chladičí zařízení.
- Povrch zařízení, které má přijít do styku s mlékem a mlezivem (nástroje, nádoby, cisterny určené k dojení, sběru nebo k přepravě), musí být z hladkých, omyvatelných a netoxických materiálů.
- Po použití musí být takové povrchy vyčištěny a případně vydezinfikovány.

Požadavky na dojení:

- Před zahájením dojení musí být struky, vemeno a přilehlé části čisté.
- V mléce a mlezivu od každého zvířete musí být kontrolovány zrakem viditelné abnormality, a to např. dojičem. Při zjištění těchto abnormalit nelze použít mléko k lidské spotřebě.
- Mléko a mlezivo zvířat, která vykazují klinické příznaky onemocnění vemene nelze použít k lidské spotřebě jinak než v souladu s pokyny veterinárního lékaře.
- Mléko a mlezivo od zvířat, která se podrobila léčbě, nelze použít k lidské spotřebě do konce předepsané ochranné lhůty.
- Koupele nebo postřiky struku mohou být provedeny pouze schválenými přípravky.
- Mlezivo musí být dojeno odděleně a nesmí být smícháno se syrovým mlékem.

Uchování mléka a mleziva:

- Mléko a mlezivo musí být v případě, že je sváženo každý den, ihned zchlazeno na teplotu nejvýše 8 °C, a v případě, že svoz není prováděn každý den, zchlazeno na teplotu nejvýše 6 °C (případně mlezivo zamrazeno).
- Během přepravy musí být zachován chladičí řetězec a při dodání do cílového zařízení nesmí teplota mléka ani mleziva přesáhnout 10 °C.

3.3 Producenti vajec

Zacházení s vejci

Kontrolní požadavek: Je s vejci zacházeno tak, aby nebyla ohrožena jejich zdravotní nezávadnost nebo jakost?

Co je klíčové při kontrole:

- Prokázat, že vejce jsou až do doby prodeje spotřebiteli:
  - udržována čistá,
  - bez zápachu,
  - chráněná proti otřesům,
  - chráněná proti přímému slunečnímu světlu.

4. TSE

Klinické příznaky všech TSE (transmisivní spongiformní encefalopatie) probíhají jako subakutní nebo chronická bezhorečnatá onemocnění spojená se ztrátou kondice a příznaky typickými pro narušení centrálního nervového systému. Počáteční příznaky onemocnění bývají nevýrazné a projevují se změnami chování zvířat (lekavost, neklid, napadání jiných zvířat, pocity strachu a předrážděnosti). Pak nastupuje třes, poruchy koordinace pohybů a slabost zadních končetin. Nemocná zvířata ze stáda jsou typická zvýšenou pohybovou aktivitou, neustálým přebíháním z místa na místo a narážením do překážek. Při pohybu u skotu a ovcí je dále pozorováno vyhazování končetinami na stranu, vysoké našlapování (tzv. kohoutí krok), nedostatečné ohýbání pánevních končetin a strnulý pohyb s občasným upadnutím. Ležící zvíře má problémy vstát a s postupujícím onemocněním zůstává dlouhodobě ležet. U ovcí onemocnění často doprovází úporný pruritus (svědění) na kůži pánevních končetin, beder a hlavy, spojený se ztrátou rouna na postižených místech. Charakteristické pro TSE je také výrazné hubnutí a ztráta kondice při zachovalé chuti k příjmu krmiva. Klasická symptomatická léčba je při tomto onemocnění zcela neúčinná. Nemocná zvířata během několika týdnů až měsíců hynou v kachexii za nervových příznaků a na celkovou vyčerpanost nebo musí být utracena.

ČR přijala vzhledem k BSE tato ochranná opatření:

- **Specifikovaný rizikový materiál (SRM)** – Odstraňování SRM se děje na jatkách nebo bourárnách masa a následná likvidace se uskutečňuje v asanačních podnicích. Výsledkem zpracování v asanačních podnicích je masokostní moučka a kafilerní tuk, které jsou následně úplně zlikvidovány spoluspálením v cementárnách.

Jako SRM jsou charakterizovány tyto živočišné tkáně:

- **Skot**
  - lebka, kromě čelisti včetně mozku, očí a míchy zvířat starších 12 měsíců,
  - páteř kromě ocasních obratlů, trnových a příčných výběžků krčních, hrudních a bederních obratlů a středového hřebene křížové kosti a křídel křížové kosti, avšak včetně míšních nervových uzlin zvířat starších 30 měsíců,

- mandle, střeva počínaje dvanáctníkem po konečník a mezenterium zvířat všech věkových kategorií.
- **Ovce a kozy**
  - lebka včetně mozku a očí, mandle a mícha zvířat starších 12 měsíců nebo s prořezanými trvalými řezáky,
  - slezina a ileum zvířat všech věkových kategorií.
- **Zákaz zkrmování masokostních mouček** – V souladu s evropskou legislativou je od 1. listopadu 2003 vydán úplný zákaz zkrmování masokostních mouček všem hospodářským zvířatům (kontroluje ÚKZÚZ).
- **Vyšetřování na TSE (BSE)** – ČR na základě příznivé situace v oblasti BSE, kdy poslední pozitivní případ byl zaznamenán v roce 2009, využila možnost zrušení testování na BSE u zdravého skotu poráženého na jatkách a od 1. 7. 2013 upravila monitoring BSE.

Zákaz krmení živočišnými bílkovinami¹²

Kontrolní otázka: Dodržuje provozovatel zákaz krmení hospodářských zvířat živočišnými bílkovinami a krmivy obsahujícími tyto bílkoviny?

Co je klíčové při kontrole:

- Nepodávat přežvýkavcům, případně dalším zvířatům krmiva obsahující živočišné bílkoviny.
- Předložit evidenci krmení, doklady o nákupu krmiv.

Nejčastější chyba: Podávání masokostní moučky určené ke hnojení zvířatům.

Skladování živočišných bílkovin⁷

Kontrolní otázka: Dodržuje provozovatel podmínky odděleného skladování živočišných bílkovin a krmiv obsahujících tyto bílkoviny?

Co je klíčové při kontrole:

- Prokázat, že sklady umožňují oddělené skladování (např. oddělené zdi) pro skladování krmiv s obsahem živočišných bílkovin

Nejčastější chyba: Skladovaná krmiva s obsahem živočišných bílkovin nejsou fyzicky oddělena od ostatních krmiv (např. zdi nebo v jiné místnosti)

Nahlášení výskytu TSE

Kontrolní otázka: Byl nahlášen krajské veterinární správě výskyt TSE, a to neprodleně při závažném podezření nebo pozitivním zjištění TSE?

Co je klíčové při kontrole:

- Okamžitě ohlásit SVS podezření na výskyt TSE. U hospodářských zvířat mají význam zejména onemocnění bovinní spongiformní encefalopatie (BSE) neboli nemoc šílených krav a klusavka (scrapie).

---

¹² Kontroluje ÚKZÚZ.

- Doložit, že nahlášení výskytu TSE bylo provedeno neodkladně, a to poskytnutím:
  - evidence léčení,
  - evidence pohybů z ústřední evidence (úhyny, jatky),
  - protokoly Státního veterinárního ústavu.

Nejčastější chyba: Špatná diagnostika, snaha o léčbu zvířat.

Přemísťování zvířat podezřelých z nákazy TSE

Kontrolní otázka: Nebyla přemísťována zvířata z hospodářství podezřelá z infekce TSE, která byla úředně omezena v pohybu do doby, kdy byly známy výsledky klinického vyšetření a epizootologického šetření provedené příslušnou krajskou veterinární správou?

Co je klíčové při kontrole:

- Doložit záznamy o přemísťování zvířat, u nichž je podezření na nákazu TSE (vývozy, přesuny na jiná hospodářství).

Manipulace se zvířaty podezřelými z nákazy TSE

Kontrolní otázka: Nebylo manipulováno se zvířaty podezřelými z infekce TSE, která měla být za úředního dohledu usmrcena pro laboratorní vyšetření?

Co je klíčové při kontrole:

- Nemanipulovat se zvířaty podezřelými z nákazy TSE.

Manipulace s částmi těl zvířat podezřelých z nákazy TSE

Kontrolní otázka: Byly všechny části těla zvířete podezřelého z infekce TSE ponechány pod úředním dozorem do doby stanovení diagnózy nebo odstraněny v souladu s nařízením (ES) č. 1069/2009?

Co je klíčové při kontrole:

- Dodržovat pokyny mimořádného veterinárního opatření. Části těl zvířat, u nichž je podezření na nákazu TSE, uložit tak, aby bylo zabráněno vniknutí nepovolaných osob a volně žijících živočichů (kafilerní box).

Přemísťování částí těl zvířat nakažených TSE

Kontrolní otázka: Nebyly přemísťovány části těla zvířete pozitivního na TSE, které se měly neškodně odstranit v souladu s nařízením (ES) č. 1069/2009?

Co je klíčové při kontrole:

- Dodržovat pokyny mimořádného veterinárního opatření. Části těl zvířat nakažených TSE musí být předány k neškodnému odstranění (asanační podnik).
- Předložit doklady o převzetí k neškodnému odstranění.

Přemísťování rizikových zvířat

Kontrolní otázka: Nebyla přemísťována riziková zvířata a produkty z nich, která byla identifikována šetřením a měla být usmrcena a neškodně odstraněna v souladu s nařízením (ES) č. 1069/2009?

Co je klíčové při kontrole:

- Dodržovat pokyny mimořádného veterinárního opatření. V souladu s pokyny bude vybrána riziková skupina zvířat, která bude usmrcena s cílem vymýtit nákazu v hospodářství.
- Předložit evidenci pohybů z ústřední evidence.

Přemísťování vnímavých zvířat k TSE

Kontrolní otázka: Nebyla přemísťována zvířata vnímavá k TSE a produkty živočišného původu, které z nich byly získány na hospodářství, na kterém bylo infikované zvíře přítomno; přemísťování bylo jenom na základě schválení příslušné krajské veterinární správy?

Co je klíčové při kontrole:

- Dodržovat mimořádná veterinární opatření.
- Nepřemísťovat z hospodářství jiná zvířata stejného druhu.
- Předložit evidenci pohybů z ústřední evidence.

Genetický materiál skotu

Kontrolní otázka: Je uváděn na trh skot, mimo pozitivního zvířete a kohorty vytvořené na základě šetření, a jejich embrya a vajíčka doprovázena příslušným veterinárním osvědčením?

Co je klíčové při kontrole:

- Dodržovat mimořádná veterinární opatření.
- Neprodávat
  - zvířata v první generaci potomstva,
  - sperma, embrya a vajíčka podezřelých nebo pozitivních zvířat.

Genetický materiál ovčí

Kontrolní otázka: Jsou uváděny na trh ovce s vyhovujícím genotypem a jejich embrya a vajíčka doprovázena příslušným veterinárním osvědčením?

Co je klíčové při kontrole:

- Dodržovat mimořádná veterinární opatření.
- Neprodávat
  - zvířata v první generaci potomstva,
  - sperma, embrya a vajíčka podezřelých nebo pozitivních zvířat.

5. Welfare

5.1 Telata

Kontrola telat

Kontrolní otázka: Jsou telata ve stájích kontrolována alespoň dvakrát denně, a telata chovaná venku alespoň jednou denně?

Co je klíčové při kontrole:

- Prokázat dobrý zdravotní stav telat.
- Při poranění telete nebo špatném zdravotním stavu bude zjišťováno, zda tento stav netrvá déle než 2 dny (doložení evidence léčení, doklady o návštěvě veterináře).

Nejčastější chyba: Zjištění poraněného telete.

Uvazování telat

Kontrolní otázka: Je dodržen zákaz uvazování telat, s výjimkou skupinového ustájení po dobu krmení (nejdéle 1 hodinu) a zákaz používání náhubku u telat?

Co je klíčové při kontrole:

- Neuvazovat telata.
- Pokud jsou telata uvazována, pak maximálně na 1 hod. při krmení skupinově ustájených zvířat.
- Uvazovací postroje nesmějí způsobit telatům poranění.

Nejčastější chyba: Zjištění uvázaného telete.

Individuální kotce

Kontrolní otázka: Odpovídají rozměry individuálního kotce pro telata stanoveným požadavkům a kotce mají stěny s otvory, které umožňují vizuální a hmatový kontakt mezi telaty?

Co je klíčové při kontrole:

- Při chovu telat v individuálních kotcích dodržet minimální rozměry a zajistit, aby stěny kotce měly požadované otvory pro vizuální a hmatový kontakt mezi telaty.
- Šířka individuálního kotce pro telata musí odpovídat minimálně kohoutkové výšce telete, měřeno ve stoje, a délka kotce musí být minimálně rovna délce těla měřené od rostrálního okraje mulce po kaudální okraj hrbolu kyčelního vynásobeného koeficientem 1,1.
- Není kontrolováno v chovech, kde je méně než 6 telat nebo v chovech, kde jsou telata chována společně s matkami

Nejčastější chyby:

- Individuální kotce rozměrově neodpovídají legislativním požadavkům.
- Kotce nemají stěny s otvory.

Skupinové kotce

Kontrolní otázka: Je zajištěno, že telata starší 8 týdnů nejsou držena v individuálním kotci a vyměřený prostor pro každé tele při chovu ve skupinách odpovídá stanoveným požadavkům?

Co je klíčové při kontrole:

- Telata ve věku nad 8 týdnů neumísťovat do individuálních kotců a zajistit minimální prostor každému teleti.
- Pro telata chovaná ve skupinách musí být prostor bez překážek pro jedno tele následující.

Živá hmotnost (kg)	Prostor pro jedno tele (m ²)
do 150	1,5
150-220	1,7
nad 220	1,8

Tabulka 1 – Požadovaný prostor pro 1 tele

Nejčastější chyba: Nedodržení stanovené plochy pro jedno tele ve skupinovém ustájení.

Podlahy

Kontrolní otázka: Jsou podlahy hladké (nikoliv však kluzké), vytváří pevný, rovný a stabilní povrch a prostor pro ustájení telat je pohodlný, čistý a s řádným odtokem?

Co je klíčové při kontrole:

- Zajistit vhodný povrch prostoru ustájení telat, včetně funkčního odtoku vody/moče.
- Při ustájení na hluboké podestýlce nebude kontrolován odtok kapalin.

Nejčastější chyby:

- Nefunkční odtok vody nebo moči, což způsobí kluzkou podlahu.
- Nedostatek vhodné podestýlky.
- Průvan a teplotní změny.

Mlezivo

Kontrolní otázka: Dostávají telata po narození co nejdříve mlezivo, nejpozději však do 6 hodin?

Co je klíčové při kontrole:

- Podávat teleti adekvátní množství mleziva (minimálně 2 l) v průběhu prvních 3 hodin po narození.
- Platí zásada, že čím dříve je mlezivo podáno a čím více ho je, tím lépe. Správný postup při ošetření telete po narození je následující:
  - vytření mulce,
  - desinfekce pupečního pahýlu,
  - olízáni matkou,

- vytření srsti do sucha,
- oddojení mleziva (min. 2 litry),
- napojení telete mlezivem.
- Druhá dávka mleziva by měla následovat do 8 hodin po narození (další 2 l).
- Suché, zdravé a napojené tele přemístit do 18 hodin po narození do vydesinfikovaného a dobře nastlaného kotce nebo boudy.
- Označení ušní známkou (dle vyhlášky nejpozději do 20 dnů od narození).

Nejčastější chyby:

- Nedostatečné množství mleziva.
- Pozdní napojení mlezivem.

Krmivo

Kontrolní otázka: Je zajištěno krmení, které obsahuje stanovené množství vlákniny a železa, nejméně dvakrát denně a všechna telata ve skupině mají přístup ke krmivu?

Co je klíčové při kontrole:

- Zajistit krmení telat alespoň dvakrát denně s přístupem ke krmivu ve stejné době jako u ostatních telat ze skupiny.
- Zajistit telatům krmivo vhodného složení s dostatečným obsahem železa (průměrná hladina krevního hemoglobinu telete minimálně 4,5 mmol/litr) a vlákniny (postupně od 50 g do 250 g pro telata ve stáří 8 až 20 týdnů).

Nejčastější chyby:

- Pozdní zahájení výživy startérem a předčasný odstav.
- Drcení granulí starteru, zaplísnění a nedostatek vody.
- Nedostatečné přizpůsobení zvířete po přesunu do skupiny, což může způsobit nedostatečný příjem potravy.

Poznámka:

Zásady pro mlezivové období:

- Napájení mlezivem alespoň po dobu 48 hodin 2–3x denně (7–9 l).
- Podávání mléčné náhražky nebo plnotučného mléka 2x denně (2–3 l).
- Poskytování zrnového startéru.
- Celodenní přístup k vodě.
- Udržení suché podestýlky.

Zásady pro mléčné období:

- Prevence průjmových onemocnění (kontrola, okamžité řešení).
- Věnovat pozornost rozvoji bacheru.
- Odstav provést ještě před přesunem do skupinového ustájení.

Zásady pro období rostlinné výživy:

- Po přemístění častá kontrola zdravotního stavu a zkrmování startéru (alespoň 10 dní) + neustálý přístup k vodě.
- Od 2. týdne předkládání objemných krmiv + zrnový startér.
- Postupný přechod od startéru k zrnové směsi.

Voda

Kontrolní otázka: Mají telata starší 2 týdnů přístup k dostatečnému množství napájecí vody, případně jiných nápojů?

Co je klíčové při kontrole:

- Zajistit neomezený přístup k vodě. Odchov telat bez vody je hrubým porušením zásad welfare.
- Jako dostatečné lze doporučit alespoň 1 napajedlo na 20–25 zvířat v případě napájecího žlabu, alespoň 1 miskovou napáječku na 15 zvířat. Důležitá je taky dostatečná rychlost průtoku (alespoň 20 l/min). Samozřejmostí je dodržení správné hygieny vody.

Nejčastější chyba: Špatně umístěná napáječka (nedostanou se k ní všechna zvířata).

5.2 Hospodářská zvířata

Osoby pečující o zvířata

Kontrolní otázka: Je zajištěn dostatečný počet odborně způsobilých zaměstnanců k péči o zvířata?

Co je klíčové při kontrole:

- Pokud je péče o zvířata v hospodářství zajištěna prostřednictvím i jiných pracovníků kromě majitele a chovatele, uchovat k předložení dokument o proškolení těchto osob z problematiky ochrany zdraví a pohody zvířat.
- Forma zápisu školení je na chovateli. Může být doloženo např. osvědčení o absolvování školení, formulář v rámci školení o bezpečnosti práce, interní záznam chovatele o proškolení apod.
- Neposuzuje se počet zaměstnanců k počtu chovaných zvířat.

Nejčastější chyba: Nedoložení dokumentu o proškolení osob pečujících o zvířata.

Kontrola hospodářských zvířat

Kontrolní otázka: Je prováděna kontrola hospodářských zvířat v chovech nejméně jedenkrát denně?

Co je klíčové při kontrole:

- Prokázat dobrý zdravotní stav zvířat
- Při poranění zvířete nebo špatném zdravotním stavu bude zjišťováno, zda tento stav netrvá déle než 2 dny (doložení evidence léčení, doklady o návštěvě veterináře).

Nejčastější chyba: Špatný zdravotní stav zvířete.

Lékařské ošetření

Kontrolní otázka: Jsou zvířata, včetně telat, s příznaky onemocnění nebo zranění bezodkladně ošetřena, vede chovatel záznamy o těchto lékařských ošetřeních a o počtu uhynulých zvířat?

Co je klíčové při kontrole:

- Prokázat včasnost vhodného ošetření zvířat předložením:
  - evidence léčení,
  - záznamů o lékařském ošetření.
- Mít k dispozici izolační box pro nemocná a poraněná zvířata.
- Mít pomůcky pro první pomoc, pomoc při porodu, pro přemístění nepohyblivých zvířat a pro nezbytné usmrcení zvířete.
- Mít k dispozici kafilerní box.
- Předložit záznamy o odeslání kadáverů do asanačního podniku.

Nejčastější chyba: Špatný zdravotní stav zvířete.

Volnost pohybu

Kontrolní otázka: Není omezena volnost pohybu zvířat s ohledem na jeho druh, které by vedlo k jeho poškození?

Co je klíčové při kontrole:

- Umožnit hospodářským zvířatům v ustájení bez obtíží uléhat, odpočívat, vstávat a pečovat o povrch svého těla a vidět na ostatní zvířata. Prostor pro ležení musí být pohodlný, čistý a s řádným odtokem tekutých odpadů a nesmí působit nepříznivě na hospodářská zvířata.
- Neomezovat volnost pohybu hospodářských zvířat ve výbězích nebo na pastvinách připevněním závaží nebo jiného podobného předmětu k hospodářským zvířatům.
- Nesvazovat hospodářská zvířata nebo jejich části těla nebo více hospodářských zvířat k sobě.
- Zajistit prostor zvířatům ve stájích stanovený v souladu s danou technologií chovu dle minimálních standardů:
  - **SKOT**¹³ – minimální rozměry prostor při volném ustájení skotu jsou uvedeny v tabulce 2.

---

¹³ Koně upravuje § 5 a příloha č. 3 vyhlášky č. 208/2004 Sb.

Kategorie	Box (kotec) – plocha lehárny v m ² / kus nebo živá hmotnost	Šířka pohybových chodeb v mm		Rozměry boxových loží v mm			Rozměry kombiboxu v mm	
		Jedno- směrné	Obou- směrné	Délka		Šířka	Délka	Šířka
				Jedna řada	Proti- lehle řady			
Krávy	5,00 / kus	850	1600	2300	2050	1100	1750	1100
Porodní kotec pro volné telení	9,00 / kus							
Jalovice	0,90 / 100 kg ž.hm.	850	1600	1900 až 2300 ¹⁾	1700 až 2050 ¹⁾	800 až 1100 ¹⁾		
Výkrm býků stlané	0,90 / 100 kg ž.hm.	1100 ²⁾	2100 ²⁾					
Výkrm býků celoroštové	0,45 / 100 kg ž.hm.							

Poznámka:

¹⁾ Podle hmotnosti od 200 kg

²⁾ Pohybová chodba musí být minimálně stejně široká jako vstupní a výstupní otvor ze stáje. Při počtu hospodářských zvířat více než 25 kusů ve skupině je nutno rozměry zvětšit minimálně o 30 %.

Tabulka 2 – Minimální rozměry při volném ustájení skotu

Minimální plocha pro individuální ustájení plemenného býka v boxu je 16 m² a v případě hmotnosti větší než 1000 kg musí být na každých 60 kg živé hmotnosti plocha zvětšena o 1,0 m².

V ekologickém zemědělství jsou limity pro skot a koně stanoveny tak, že vnitřní plocha, kterou musí mít zvířata minimálně k dispozici je:

- 1,5 m² do 100 kg živé hmotnosti,
- 2,5 m² do 200 kg živé hmotnosti,
- 4,0 m² do 350 kg živé hmotnosti,
- 5,0 m² nad 350 kg živé hmotnosti, přičemž platí min. 1 m²/100 kg,
- 10 m² pro plemenné býky.

Jsou stanoveny i limity pro venkovní plochu (oblast výběhů):

- 1,1 m² do 100 kg živé hmotnosti,
- 1,9 m² do 200 kg živé hmotnosti,
- 3,0 m² do 350 kg živé hmotnosti,
- 3,7 m² nad 350 kg živé hmotnosti, přičemž platí min. 3,7 m²/100 kg,
- 30 m² pro plemenné býky.

○ **OVCE a KOZY**

Podlahová plocha ve stájích pro ovce a kozy musí být minimálně:

- 0,15 m² na 10 kg živé hmotnosti u bahnic, jehňat, koz, kůzlat,
- 0,25 m² na 10 kg živé hmotnosti u plemenných beranů nebo kozlů ve skupinovém kotci,
- 0,30 m² na 10 kg živé hmotnosti u plemenných beranů nebo kozlů v individuálním kotci.

V ekologickém zemědělství v případě chovu ovcí a koz musí mít dospělý jedinec minimálně k dispozici:

- 1,5 m² vnitřní plochy (čistá plocha, kterou mají zvířata k dispozici),
- 2,5 m² venkovní plochy (oblast volného pohybu mimo pastvin).

V případě jehňat / kůzlat jde minimálně o:

- 0,35 m² vnitřní plochy,
- 0,50 m² venkovní plochy.

Nejčastější chyby:

- Řetěz ponechaný na krku zvířete na pastvině.
- Nedostatečný prostor pro zvířata ve stájích.
- Špatně dimenzované boxové lože (ležení krávy napůl je příčinou znečištění zadních partií).

Zdraví zvířat

Kontrolní otázka: Nepoužívají se způsoby chovu, které by měly za následek poškození zdraví zvířat a nejsou podávány léčivé přípravky a další látky v rozporu s právními předpisy a pravidly pro jejich používání a nejsou prováděny úpravy vzhledu zvířat v rozporu s platnými předpisy?

Co je klíčové při kontrole:

- Dodržovat preventivní opatření v chovech zvířat, která předchází onemocnění nebo zranění zvířete:
  - výběr vhodných plemen a plemenných rázů,
  - krmení kvalitními krmivy,
  - umožnění výběhu a pastvy k podpoře imunitního systému,
  - vhodné a čisté ustájení odpovídající fyziologickým potřebám druhu a kategorie zvířat,
  - pravidelné čištění a desinfekce stájí, kotců, výběhů, náradí a zařízení,
  - použití způsobů chovu, které odpovídají potřebám zvířat,
  - vhodné vybavení pro první pomoc, pomoc při porodu, pomůcek pro přemístění nepohyblivých zvířat, pomůcek pro nezbytné poražení zvířete,
  - pravidelné odstraňování zbytků krmiv, trusu, moče,
  - zabezpečení přiměřené koncentrace zvířat,
  - tlumení výskytu hlodavců, hmyzu a ptáků.
- Pravidelné ošetřování paznehtů a používání desinfekčních van k preventivnímu ošetření.
- Pravidelné čištění zvířat, případná instalace drbadel.

Nejčastější chyby:

- Neudržování čistoty ve stájích.
- Neudržování čistoty zvířat.

Vhodné mikroklimatické podmínky

Kontrolní otázka: Umožňují stavby a ustájení pro zvířata, včetně telat, dodržení mikroklimatických podmínek?

Co je klíčové při kontrole:

- Stáje musí být v souladu s použitou technologií chovu dispozičně, technicky a provozně řešeny tak, aby cirkulace vzduchu, prašnost, teplota a relativní vlhkost vzduchu, koncentrace plynů, osvětlení a hlučnost byly udrženy v mezích, které nejsou pro zvířata škodlivé.
- Zajistit větrání stáje a odvod vzduchu, zabránit průvanu.
- Zajistit prosvětlení stáje (plocha prosvětlovacích míst cca 10 % z celkové ustajovací plochy).
- Reagovat včas na teplotní změny (zabránit tepelnému a chladovému stresu).

Nejčastější chyby:

- Větrání vraty bez použití protiprůvanových sítí.
- Pozdní reakce na změny teplot.

Poznámka:

Úprava režimu při dlouhotrvajících nízkých teplotách:

- Snížit výměnu vzduchu na nezbytně nutnou úroveň.
- Zajistit funkčnost napáječek.
- Upravit krmnou dávku doplněním koncentrovanějších živin a snížit obsah vlákniny a podíl siláže.
- Rozdělit denní dávku krmiva na 3-4 dávky.

Při dlouhotrvajících vysokých teplotách se doporučuje přímé ochlazení sprchou.

Osvětlení

Kontrolní otázka: Je ve stájích zajištěno přirozené nebo umělé osvětlení tak, aby zvířata, včetně telat, nebyla držena ve tmě?

Co je klíčové při kontrole:

- Zajistit ve stájích přirozené nebo umělé osvětlení.
- Je zakázáno chovat zvířata trvale ve tmě nebo je naopak ponechat bez náležité doby odpočinku od umělého osvětlení.
- V pohybových chodbách zajistit perfektní osvětlení (zvířata nesmí chodit do tmy), stejně tak jako v dojárnách.

Nejčastější chyba: Stáj není vybavena umělým osvětlením a přirozené osvětlení je nedostačující.

Podestýlka a místo ustájení

Kontrolní otázka: Je materiál použitý k ustájení zvířat, včetně telat, snadno čistitelný a dezinfikovatelný a nemá ostré okraje a výčnělky, o které by se zvířata mohla poranit?

Co je klíčové při kontrole:

- Materiály používané pro výstavbu ustájení, zejména pro koryta a žlaby, jakož i zařízení, s nímž mohou zvířata přijít do styku, nesmí být pro ně škodlivé a musí být vhodné pro důkladné čištění a dezinfekci. Ustájení a instalace pro zajištění bezpečnosti hospodářských zvířat musí být konstruovány a udržovány tak, aby neměly ostré okraje či hrany nebo výčnělky, jež by mohly zvířata zranit.
- Stáje, kotce, zařízení a potřeby používané pro telata musí být řádně čištěny a dezinfikovány, aby se zabránilo přenosu infekce a usídlení patogenních organismů; trus, moč a nespotřebované nebo vysypané či vylité krmivo musí být odstraňovány tak, aby se omezil zápach na minimum.
- Podestýlka používaná při ustájení zvířat musí být po většinu dne a ve všech ročních obdobích suchá.
- Podlahy nesmějí být kluzké.

Nejčastější chyby:

- Přítomnost ostrých materiálů v místech, kde se zvířata pohybují (např. oplocení výběhu ostnatým drátem).
- Kluzký povrch podlah v dojárně.
- Větší počet malých schůdků v přemísťovacích chodbách (zvyšuje riziko poranění).

Poznámka:

Materiály používané k podestýlání skotu:

- Sláma – vhodná celoročně, zvláště v zimním období.
- Separovaná kejda – vhodná celoročně.
- Písek – vhodný v letním období.
- Matrace – vhodné s přistýláním.
- Rohože – méně vhodné (tvrdé, klouzavé).

Ochrana před nepříznivým počasím

Kontrolní otázka: Je poskytována hospodářským zvířatům, která nejsou chována v budovách, přiměřená ochrana podle potřeby před nepříznivými povětrnostními podmínkami, predátory a riziky ohrožujícími jejich zdraví?

Co je klíčové při kontrole:

- Zajistit zvířatům na pastvině přístřešek, přístup do stáje nebo přirozený úkryt. Velikost přístřešku, úkrytu musí odpovídat počtu zvířat tak, aby všem zvířatům byla

zajištěna ochrana před sluncem, deštěm a jinými nepříznivými podmínkami a nedocházelo tak k poškození jejich zdraví.

Nejčastější chyba: Na pastvině není k dispozici přirozený úkryt ani přístřešek nebo se jedná o malé prostory, kde nenajdou úkryt všechna zvířata.

Kontrola funkčnosti vybavení stájí

Kontrolní otázka: Jsou jedenkrát denně kontrolována veškerá dispoziční, technická a provozní řešení stájí pro zvířata, vč. telat, v případě nuceného větrání i větrací a poplašný systém a dále je zabezpečeno odstranění případné závady nebo zajištěno zdraví a dobré životní podmínky zvířat do doby odstranění závady?

Co je klíčové při kontrole:

- Dispoziční, technické a provozní řešení stájí musí v souladu s použitou technologií chovu:
  - umožnit denní kontrolu zdravotního stavu, kondice a pohody hospodářských zvířat,
  - umožnit denní kontrolu stavu technického a technologického zařízení,
  - zabránit vstupu nepovolaných osob a omezit vniknutí jiných zvířat,
  - umožnit mechanickou očistu, dezinfekci, dezinsekcii a deratizaci,
  - umožnit veterinární vyšetření a ošetření, podání látek zvířatům a odběr vzorků,
  - umožnit vyčlenění odděleného prostoru pro hospodářská zvířata vyžadující mimořádnou péči, zvířata poraněná, nemocná nebo podezřelá z nákazy,
  - umožnit bezpečné provedení úkonů a činností souvisejících s chovem zvířat a údržbou zařízení.
- Stavby pro chov hospodářských zvířat bez možnosti přirozené výměny vzduchu a přirozeného osvětlení musí mít zabezpečenou plynulou dodávku elektrické energie doplněnou nouzovým zdrojem. Výkon nouzového zdroje elektrické energie se stanoví individuálně na navržený technologický systém a technické vybavení pro zachování nejdůležitějších životních funkcí.
- Pokud nároky na zdraví zvířat vyžadují nucené větrání a úpravu vzduchu, požaduje se nouzový systém, zajišťující jeho dostatečnou výměnu, úpravu a zabudování zařízení pro signalizaci poruchy systému.

Nejčastější chyby:

- Chybějící náhradní zdroj energie.
- Chybějící alarm při používání nuceného větrání.

Krmivo a voda

Kontrolní otázka: Dostávají zvířata v intervalech odpovídajících jejich fyziologickým potřebám dostatečné množství nezávadné potravy a napájecí vody?

Co je klíčové při kontrole:

- Hospodářská zvířata musí
  - dostávat potravu, která je vhodná pro jejich stáří, druh a která je podávána v dostatečném množství, aby uspokojovala jejich potřeby. Všechna hospodářská zvířata musí mít přístup ke krmivu v intervalech vhodných pro jejich fyziologické potřeby,
  - mít přístup k vodě, která neohrožuje zdravotní stav zvířat, nebo jim musí být umožněno, podle druhu a věkové kategorie, uspokojovat potřeby tekutin.
- Umístění napajedel u dojících míst nebo při dojezdu u kruhové dojírny.

Poznámka:

Zásady pro napájení zvířat:

- Dostatečný přítok vody (12-18 l/min).
- Vysoká hladina vody v napajedlu (objem min. 150 l).
- Vhodné vyhřívání termostatem.
- Snadné čištění napájecího zařízení.
- Ochrana proti zakalení.
- Energetická nenáročnost.

Zásady pro krmný prostor:

- Výška krmného stolu min. 7 cm nad úrovní stání končetin, šířka min 3,8 m.
- Dokonalé osvětlení.
- Častá frekvence zakládání a přihrnování krmiva.
- Možnost vizuálního a akustického kontaktu mezi zvířaty.
- Délka krmného místa min. 0,5 m.
- Správně nadimenzované žlabové zábrany.
- Vhodný předžlabový schůdek.

Znečištění vody a krmiva

Kontrolní otázka: Je u napájecích a krmných systémů pro zvířata, včetně telat, zajištěno omezení znečištění vody a krmiv?

Co je klíčové při kontrole:

- Hospodářská zvířata musí mít možnost přístupu k zařízení pro krmení a napájení tak, aby bylo minimalizováno znečištění krmiva a vody i vyloučeny nepříznivé účinky zápolení o krmivo a napájecí vodu mezi hospodářskými zvířaty.

Nejčastější chyba: Malá vzdálenost ustájovacího a napájecího prostoru.

5.3 Prasata

Samostatné kotce

Kontrolní otázka: Jsou prasata agresivní, napadená, poraněná nebo nemocná ustájena dočasně v samostatných kotcích, kde se mohou snadno otočit?

Co je klíčové při kontrole:

- Mít k dispozici samostatný box pro účely izolace. Ten se používá v případech, kdy je potřeba zabránit vzájemným střetům zvířat, které vybočují z běžného chování, pro ohrožená nebo výjimečně agresivní zvířata.
- Samostatný box musí být dostatečně velký, aby se v něm mohlo zvíře bez problémů otočit.

Nejčastější chyba: Neumístění poraněného zvířete do izolačního boxu.

Podlahová plocha (SMR 12/2)

Kontrolní otázka: Odpovídá využitelná volná podlahová plocha pro každou skupinu prasat a roštové podlahy stanoveným požadavkům?

Co je klíčové při kontrole:

- Zajistit následující požadavky na podlahovou plochu dle kategorií a hmotnosti. Jedná se pouze o plochu pro ležení prasete, nepočítá se do toho žádná část chodby, krmiště, napájení a jiné překážky.

Živá hmotnost (kg)/kategorie	Minimální prostor pro jedno zvíře (m ²)
do 10	0,15
od 10 do 20	0,20
od 20 do 30	0,30
od 30 do 50	0,40
od 50 do 85	0,55
od 85 do 110	0,65
nad 110	1,00
Zapuštěné prasničky skupinově	1,64
Březí prasnice skupinově	2,25

Tabulka 3 – Minimální prostor prasata

- Pro zapuštěné prasničky a březí prasnice musí být nejméně 0,95 m² na prasničku a nejméně 1,3 m² na prasnici tvořeno souvislou pevnou podlahou, z níž je pro odtokové otvory vyhrazeno maximálně 15 %.
- Betonové roštové podlahy mohou mít maximální šíři mezer mezi roštnicemi (nášlapnými plochami roštu) 8 mm a minimální šířku roštnice (nášlapné plochy roštu) 80 mm pro prasata ve výkrmu.

Nejčastější chyba: Nedostatečná plocha pro zvířata.

Hračky

Kontrolní otázka: Je prasatům zajištěn trvalý přístup k materiálu, který jim umožňuje etologické aktivity?

Co je klíčové při kontrole:

- Zajistit trvalý přístup prasat k materiálu, který jim umožňuje etologické aktivity, jako je např. sláma, seno, dřevo, piliny, houbový kompost, rašelina, řetízky, míčky atd.
- Je povinností chovatele zajistit zdravotní nezávadnost předmětů a pomůcek.

Nejčastější chyba: Zvířata nemají dostatek manipulovatelných materiálů.

Krmivo

Kontrolní otázka: Dostávají prasata alespoň jedenkrát denně krmivo a mají stálý přístup k napájecí vodě a mají zaprahlé prasnice a prasničky dostatečné množství vlákniny?

Co je klíčové při kontrole:

- Zajistit krmení prasat minimálně jednou denně a ve stejnou dobu pro všechna prasata. Použití krmiva v tekuté formě se nepovažuje za napájení.
- Zajistit trvalý přístup k vodě u všech prasat starších dva týdny. Ve skupinovém ustájení je max. počet prasat na 1 kolíkovou napáječku 12.
- Za účelem nasycení a uspokojení potřeby žvýkat musí dostávat všechny zaprahlé prasnice a prasničky dostatečné množství objemného krmiva nebo krmiva s vysokým obsahem vlákniny, jakož i energeticky vydatné krmivo.

Vazné ustájení prasnic

Kontrolní otázka: Nepoužívá se vazné ustájení prasnic nebo prasniček nebo postroje pro jejich uvazování?

Co je klíčové při kontrole:

- Nepoužívat vazné ustájení prasnic a prasniček.

Ustájení prasnic a prasniček

Kontrolní otázka: Jsou prasnice a prasničky ustájeny v období 4 týdny po zapuštění až do doby 1 týden před porodem ve skupinách a kotec, ve kterém je skupina chována, odpovídá stanoveným požadavkům?

Co je klíčové při kontrole:

- Prasnice a prasničky se během období, které začíná čtyři týdny po zapuštění a končí jeden týden před očekávaným porodem, chovají ve skupinách.
- Kotec, ve kterém je skupina chována, musí mít strany delší než 2,8 m. Je-li ve skupině chováno méně než šest zvířat, kotec, ve kterém je skupina chována, musí mít strany delší než 2,4 m.
- Umožnit přístup k materiálům umožňujícím etologické aktivity a krmivu s podílem vlákniny.
- Zajistit individuální krmení dle kondice a stupně březosti.
- Zajistit v kotci kaliště, krmiště a lože.
- Prasnice a prasničky chované v provozech s méně než deseti prasnici mohou být ustájeny i jednotlivě za předpokladu, že se v kotcích mohou snadno otočit.

Poznámka:

Vhodné ustájení prasnic na porodnách:

- Dostatečný prostor pro pohyb a volná plocha za prasnicí/prasničkou pro usnadnění porodu.
- Dostatečný přísun pitné vody.
- Zajistit materiál pro uspokojení etologických potřeb.
- Podlaha nesmí být drsná.
- Zabránit proudění vzduchu.
- Zajistit ošetření proti vnějším parazitům.

Vhodné skupinové ustájení prasnic po odstavu:

- Vhodná skupina 4–8 ks.
- Ve skupině dochází ke stimulaci a výraznější říji.
- Optimální prostor pro jednu prasnici 3 m².
- Vysokoenergetické krmení.
- Zajištění alespoň malého množství slámy.
- Vhodné umístit ve stáji kance.

Zapouštěcí stáj:

- Umístění prasnice při nástupu říje.
- Kontakt s kancem min. 2x denně a při inseminaci.
- Světelný režim – 14 hodin s intenzitou světla 300 luxů.
- Individuální krmení.
- Zajištění odpovídajícího klimatu ve stáji.

Skupinové ustájení v odchovu:

- Selata ve stáří min. 3 týdnů (min. 5 kg).
- V případě mixace skupiny zabránit agresi.
- Zajistit materiál pro uspokojení etologických potřeb.
- Zajistit odpovídající klima ve stáji.

Hluk a intenzita světla

Kontrolní otázka: Jsou prasata chována v prostředí, kde hladina hluku a intenzita světla odpovídá stanoveným požadavkům?

Co je klíčové při kontrole:

- Zajistit nepřekročení hluku v části stáji s chovem prasat přes 85 dB. Vyvarovat se vzniku stálého nebo náhlého hluku vyvolávajícího stres prasat. Odborné měření je prováděno pouze v případě, kdy je používáno neustálé nucené větrání a je slyšitelný nadměrný hluk v době kontroly.
- Zajistit intenzitu světla alespoň 40 luxů po dobu osmi hodin denně. Je měřeno v úrovni očí prasat.

Nejčastější chyba: Nedostatečné osvětlené ve stáji.

Podlahy

Kontrolní otázka: Jsou podlahy hladké (nikoliv však kluzké), aby se předešlo poranění prasat?

Co je klíčové při kontrole:

- Zajistit vhodný povrch prostoru ustájení prasat, včetně funkčního odtoku vody/moče.
- Podlahy musí být hladké, avšak nikoliv kluzké, aby se předešlo poranění prasat, a musí být konstruovány a udržovány tak, aby prasatům nezpůsobovaly poranění nebo útrapy.
- Betonové roštové podlahy mohou mít maximální šíři mezer mezi roštnicemi (nášlapnými plochami roštu) 8 mm a minimální šířku roštnice (nášlapné plochy roštu) 80 mm pro prasata ve výkrmu.

Odpočinek prasat

Kontrolní otázka: Zajišťuje ustájení pro prasata fyzicky a tepelně pohodlný a čistý prostor, vybavený odtokem tak, aby prasata mohla uléhat, vstávat a odpočívat a vidět na ostatní prasata?

Co je klíčové při kontrole:

- Zajistit ustájení prasat tak, aby bylo splněno následující:
  - mít přístup do prostoru, který je fyzicky a tepelně pohodlný, vybavený řádným odtokem a čistý, který umožňuje všem zvířatům současně polohu vleže,
  - prase má možnost bez omezení uléhat, odpočívat a vstávat,
  - prase vidí na jiná prasata¹⁴.

Ocásky, špičáky, kastrace

Kontrolní otázka: Jsou všechny zákroky a postupy prováděné pro jiné než terapeutické a diagnostické účely nebo pro identifikaci prasat prováděny v souladu se stanovenými požadavky?

Co je klíčové při kontrole:

- Krácení ocasu a stejnoměrné snižování špičáků selat obroušením nebo extirpací se nesmí provádět rutinně, ale pouze v případech, jestliže se prokáže poranění struků prasnice nebo uší a ocasů ostatních prasat. Dříve, než se přistoupí k těmto zákrokům, musí se přijmout jiná opatření, která brání okusování ocasů a jiným poruchám chování, přičemž se berou v úvahu podmínky prostředí a hustota osazení stáje. Z tohoto důvodu se musí změnit nevhodné podmínky prostředí nebo způsob ustájení.
- Kly kanců mohou být zkráceny, je-li to nezbytné pro prevenci poranění ostatních zvířat nebo z bezpečnostních důvodů.
- Případná kastrace musí být provedena do 7 dnů života selat.

---

¹⁴ U prasnic a prasníček nemusí být tato podmínka splněna v týdnu před očekávaným porodem a v jeho průběhu mohou být prasnice a prasníčky ustájeny mimo pohled zvířat stejného druhu.